

СУТНІСТЬ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Дунда С.П.

Україна, м. Київ, Національний університет харчових технологій

Рассмотрена сущность и роль материальных ресурсов предприятия. Материальные ресурсы классифицированы в статье по группировочным признакам. Классификация представлена в виде схемы.

Одним з елементів ресурсів підприємства є матеріальні ресурси. Матеріальними ресурсами називають «основні та оборотні засоби виробництва, які використовуються (або можуть бути використані) у виробничому процесі та формують його матеріально-речову базу [1, с.463] (рис. 1).

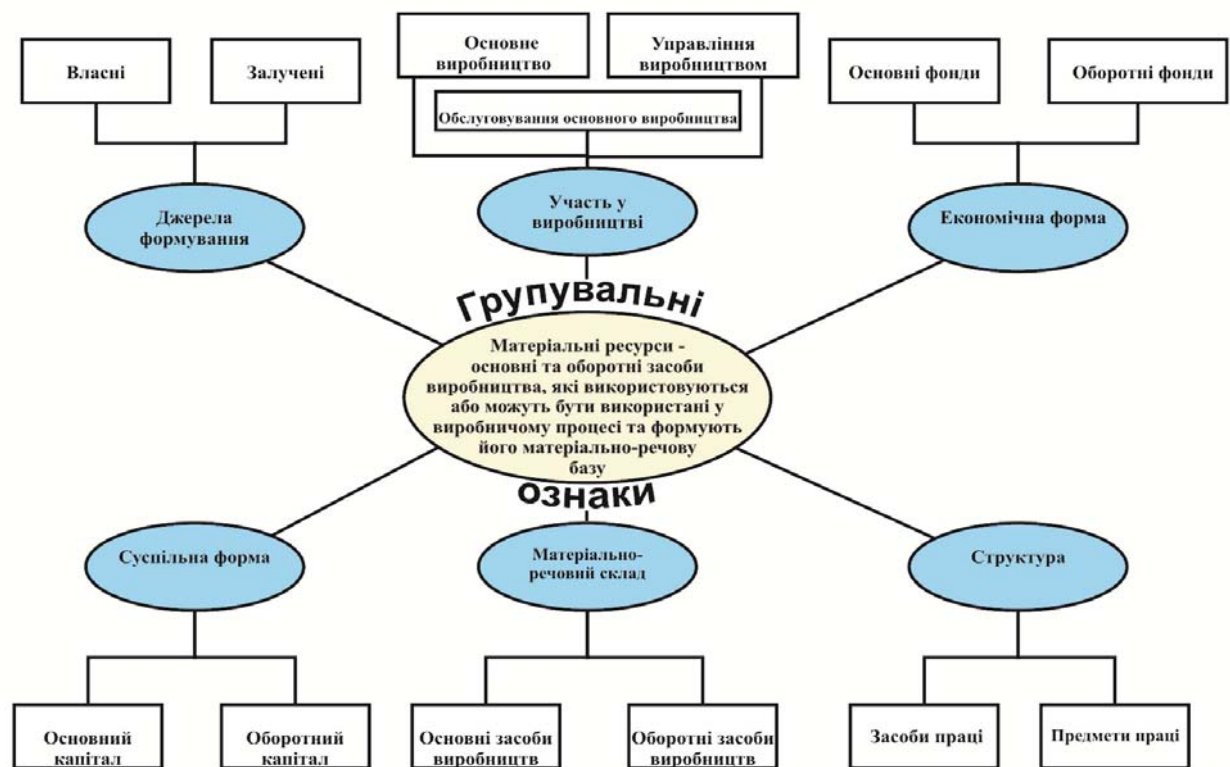

Рис. 1. Класифікація матеріальних ресурсів за групувальними ознаками

Їх поділяють на засоби праці та предмети праці: засоби праці характеризують ступінь оволодіння та підпорядкування сил природи виробництву матеріальних благ; предмети праці поділяють на два види: перший – речовини, що вперше відокремлюються працею від природи та перетворюються на продукт, другий – сирі матеріали або сировина, речовини, що пройшли обробку [2, с.495]. Засоби та предмети праці по-різному поведуть себе у процесі відтворення: зміна предметів праці відбувається людиною за допомогою засобів праці, при цьому оброблений предмет праці може перетворюватись на засіб праці у іншому трудовому процесі. [3, с.203]. За

джерелами формування матеріальні ресурси поділяють на власні та покупні, а за ступенем участі у процесі створення матеріальних благ та послуг виділяють матеріальні ресурси основного виробництва, обслуговування основного виробництва, управління виробництвом. Матеріальні ресурси основного виробництва є такими, що безпосередньо використовуються для виробництва продукції або при виконанні певних технологічних операцій; на транспортних, ремонтних та допоміжних роботах при зберіганні товарів і матеріалів використовують ресурси обслуговування основного виробництва. Засоби зв'язку, друкарські та інші являють собою матеріальні ресурси управління виробництвом [1, с.463].

Частину матеріальних ресурсів підприємства за матеріально-речовим складом поділяють на основні засоби, а за економічною формою – основні фонди. Основні засоби своєю матеріально-речовою формою беруть участь у створенні споживчої вартості. Розрізняють галузеву та технологічну структуру основних засобів [4, с.135]. Основні фонди є економічною формою засобів праці, що функціонують у виробничому процесі протягом багатьох кругообігів, частково, в міру зношування, переносять свою вартість на новостворений продукт, відтворюючись через кілька виробничих циклів [5, с.672], вони обчислюються у грошовому вираженні для визначення їх загального обсягу, динаміки і структури, величини вартості, що переноситься на вартість готової продукції, для встановлення зміни величини основних фондів за окремими галузями і підприємствами за певний період. За виробничим призначенням та матеріально-речовим змістом основні фонди поділяють на будівлі, споруди, передавальні пристрої, машини та обладнання, за призначенням їх поділяють на виробничі та невиробничі.

Залежно від суспільної форми матеріальні ресурси поділяють на основний та оборотний капітал, які в сукупності являють собою продуктивний капітал. Основний капітал повністю бере участь у виробництві життєвих благ та переносить свою вартість на новостворений продукт частинами, залежно від ступеня зношеності. В його структурі виділяють активну і пасивну частини [5, с.668-669]. Тенденція до зростання частки активного капіталу у структурі основного капіталу є позитивною, оскільки зростає обсяг виробництва продукції, знижується собівартість одиниці виробленої продукції, в тому числі за рахунок скорочення величини амортизації і незмінних витрат, що сприяє зростанню конкурентоспроможності підприємства.

Порівняно з оборотним капіталом, основний обертається значно повільніше, тому підприємство може економити на складових основного капіталу, якщо це не зашкодить виробництву і працівникам і дозволить підвищити прибутковість підприємства.

Другою складовою частиною матеріальних ресурсів є предмети праці, які за матеріально-речовим складом є оборотними засобами, а за вартісною формою є оборотними фондами.

Оборотними засобами називають ту частину засобів виробництва, яка цілком споживається у виробничому процесі впродовж одного циклу, а її вартість повністю переноситься на готову продукцію. Ними є сировина, матеріали, паливо, інструменти, виробничий і побутовий інвентар, запаси готової продукції, в тому числі кошти у незавершених платежах підприємствам-постачальникам, заділи незавершеного будівництва, тара, грошові ресурси. За джерелами формування оборотні засоби поділяють на власні та залучені: власні – це та частина оборотних засобів, що знаходиться в постійному використанні підприємства; залучені оборотні засоби являють собою в основному банківські кредити, боргові зобов'язання.

Таким чином, виробнича діяльність підприємства супроводжується безперервним кругообігом оборотних засобів, що є у його розпорядженні.

Оборотні засоби залежно від їх ролі в процесі відтворення поділяють на матеріальні оборотні засоби та фонди обігу. Матеріальні оборотні засоби являють собою предмети праці, що безпосередньо використовуються в процесі виробництва продукції, а фонди обігу включають в себе грошові кошти, що необхідні для оплати праці, готову продукцію, призначену для реалізації.

Виходячи з економічної сутності матеріальних ресурсів та їх ролі у процесі виробництва, досконала організація, збалансованість, своєчасність та забезпеченість в достатній кількості матеріальними ресурсами підприємства визначають результативність, ефективність, екологічність та конкурентоспроможність його функціонування.

Перелік посилань

1. Мочерний С.В., Ларіна Я.С., Устенко О.А., Юрій С.І. *Економічний енциклопедичний словник: У 2 т. Т.1/ За ред. С.В. Мочерного.* – Львів: Світ, 2005. – 616с.
2. *Экономическая энциклопедия. Политическая экономия.* Гл. ред. А.М. Румянцев. – М.: «Советская Энциклопедия», Т.3, 1979. – 624 с.
3. Фатхутдинов Р.А. *Система менеджмента: Учебно-практич. пособие, 2-е изд.* – М.: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1997. – 352 с.
4. Петренко И.Я., Чужинов П.И. *Экономика сельского хозяйства.* – Алма-Ата: Кайнар, 1988. – 416 с.
5. *Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2/ Редкол.: С.В.Мочерний та ін.* – К.: Видавничий центр «Академія», 2002.